

Rīgā, 2016. gada 28. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/58

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Vērenes muižas aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Vērenes muižas aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 8 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas

dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Vērenes muižas aleju iegūta, aprunājoties ar Vērenes ciema iedzīvotāju Silviju Lazdiņu, kā arī apkopojot pieejamo informāciju interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Vērenes muižas aleja ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Vērenes muižas alejas kā dabas pieminekļa statusu un aizsardzības noteikumus nosaka 02.03.1993. likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”.

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Vērenes muižas aleja atrodas Ogres novada Madlienas pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Ogres novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam
- Ogres novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam
- Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014. – 2020.

Ogres novada teritorijas plānojuma 2012. – 2024. gadam paskaidrojuma rakstā un Ogres novada attīstības programmas 2014. – 2020. gadam pašreizējās situācijas apraksta daļā norādīts, ka novada teritorijā atrodas divas aizsargājamas alejas, to skaitā Vērenes muižas aleja, kas ir attēlota arī minētajos dokumentos ietvertajā kartē “Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Ogres novadā”.

Ogres novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3. pielikumā uzskaitītas Ogres novada īpaši aizsargājamās teritorijas un objekti, to vidū arī Vērenes muižas aleja (pielikuma 3. punkts, 3.1. apakšpunkts). Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Vērenes muižas aleja nav attēlota.

Ogres novada attīstības programmas 2014. – 2020. gadam stratēģiskajā daļā kā viena no ilgtermiņa prioritātēm noteikta “Atbildīga dabas apsaimniekošana”, tās ietvaros vidēja termiņa prioritāte “Dabas daudzveidības saglabāšana”. Šīs prioritātes ietvaros cita starpā izvirzīti uzdevumi 3.1.3. Veikt dabas pieminekļu un dabas objektu labiekārtošanu; 3.1.4. Piedalīties informācijas par dabas pieminekļiem un dabas objektiem izplatīšanā.

Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2013. – 2037. gadam Vērenes muižas aleja norādīta kā aizsargājama aleja. Stratēģijā izvirzīta ilgtermiņa prioritāte “Atbildīga dabas apsaimniekošana un augsta vides kvalitāte”, kuras ietvaros paredzēts iekļaut novada dabas vērtības tūrisma aprītē, vienlaicīgi nodrošinot aizsargājamo dabas vērtību saglabāšanu.

Rīgas plānošanas reģiona attīstības programmā 2014. – 2020. gadam aizsargājamās alejas konkrēti nav minētas, dabas un ainavu teritorijām noteikti tādi risināmie jautājumi kā dabas, ainavu un kultūrvēsturiskā mantojuma teritoriju apzināšana, saglabāšana, saprātīga izmantošana un apsaimniekošana, ainavu plānošanas un dabas aizsardzības jautājumu integrēšana teritorijas attīstības plānošanā.

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014 – 2030 aizsargājamās alejas konkrēti nav minētas. Vispārīgi stratēģijā iekļautajās apdzīvotuma plānošanas vadlīnijās cita starpā noteikts, ka katras apdzīvotas vietas plānojumam jāveicina dzīves vides kvalitātes paaugstināšanās (uzlabošanās) ne tikai dotajā pašvaldībā, bet visā reģiona teritorijā, sabalansējot vietējās un reģiona attīstības intereses, ekonomikas izaugsmes un dabas un kultūrvides aizsardzības/saglabāšanas prasības.

5. Alejas apsekošana

Vērenes muižas aleja apsekota 2016. gada 29. augustā plkst. 11:40 – 17:50. Apsekošanas laikā ir daļēji mākoņains, karsts, sutīgs laiks.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Vērenes muižas alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 30. pielikumā. Vērenes aleju veido divas alejas teritorijas. Pirmā aleja ved no Vērenes centra DA virzienā gar autoceļu V920 aptuveni 2,16 km garumā līdz pašvaldības autoceļa Kalnrētes – Subačas pieslēgumam. Aleju pamatā veido vidēju līdz lielu dimensiju veci ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē. Alejas sākuma daļā aleja ved caur plašām lauksaimniecības zemju teritorijām, šajā posmā aleja nav kopta un lielākā daļa ozolu ir ieauguši krūmos (1.attēls). Alejai turpinoties tā virzās gar lauku viensētu alejas labajā malā, šeit aleja ir kopta, ap alejas kokiem nopļauta zāle, alejas ozoli ir lielu dimensiju un ar kupliem vainagiem (2.attēls). Alejas beigu daļā aleja virzās cauri meža zemēm, šeit alejas koki ir vissliktākajā stāvoklī, vairāki alejas ozoli ir pilnīgi vai daļēji nokaltuši un apauguši ar krūmiem (3.attēls).

1.attēls. Krūmos icauguši Vērenes muižas alejas ozoli alejas sākuma daļā virzienā uz Vecbebriem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2.attēls. Vērenes muižas aleja pie mājām "Ozolēni" ar lielu dimensiju ozoliem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

3.attēls. Vērenes muižas alejas posms pie meža zemēm ar kalstošiem ozoliem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

4.attēls. Vērenes muižas alejas posms gar Vērenes muižas pievedceļu ar gobu stādījumiem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Otra Vērenes alejas teritorija sākumā virzās gar Vērenes muižas pievedceļu, šeit aleju veido vidēju līdz lielu dimensiju gobas (4.attēls). Vietā, kur muižas pievedceļš savienojas ar autoceļu V920, gobu aleja pāriet ozolu alejā, kuru veido vidēju līdz lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (5.attēls). Šī aleja turpinās aptuveni 1,2 km garā posmā līdz pagriezienam uz valsts autoceļu V993 Dzērves – Vērene. Aleja virzās cauri lauksaimniecības zemju ainavu ar atsevišķām, pārsvarā pie ceļa izvietotām lauku viensētām, aleja kopumā ir ļoti ainaviska (5. - 6. attēls).

5.attēls. Vērenes muižas aleja virzienā uz Madlienu ar vidēju līdz lielu dimensiju ozoliem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

6.attēls. Skats uz Vērenes muižas aleju no autoceļa Dzērves – Vērene puses. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Vērenes muižas alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas, tomēr alejā konstatētas divas dabisko mežu biotopu (DMB) sūnu indikatorsugas īssetas nekera *Neckera pennata* un tievā gludlape *Homalia trichomanoides*. Sugas Vērenes muižas alejā atrastas alejas beigu posmā blakus mežam, šeit sugām ir piemērots mikroklimats – lielāks mitrums un noēnojums. Alejā konstatētas 4 īpaši aizsargājamās ķērpju sugas – parastais plaušķērpis *Lobaria pulmonaria* (9 atradnes), kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* (6 atradnes), bālā sklerofora *Sclerophora pallida* (1 atradne) un brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (1 atradne).

Lobaria pulmonaria (7.attēls) Vērenes muižas alejā atrodama alejas beigu posmā blakus mežam. Suga ir arī dabisko mežu biotopu indikatorsuga un tās klātbūtne biotopā liecina par biotopa kontinuitāti. Sugas atradņu stāvoklis lielākajā daļā atradņu ir vidējs vai nelabvēlīgs, jo (1) alejas posmā, kur ir koncentrētas sugas atradnes, novērojama pastiprināta koku, tai skaitā sugas atradņu koku, kalšana (2) vietām ir nokaltuši atradnes kokam blakus esošie koki un sugai ir ierobežotas izplatīšanās iespējas. (3) vairākās atradnēs sāk atmirt ķērpja laponis, kas iespējams saistāms ar mikroklimata izmaiņām, jo blakus vairākiem atradņu kokiem atrodas izcirtumi.

7. attēls. Īpaši aizsargājamā ķērpju suga parastais plaušķērpis *Lobaria pulmonaria* uz ozola Vērenes muižas alejā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Lielākā daļa *Pleurosticta acetabulum* atradņu (5 no 6 sugas atradnēm) atzīmētas gubu alejas posmā gar Vērenes muižas pievedceļu, sugas atradnes alejā ir bagātīgas (lielākajā atradnē suga uz koka noklāj $\sim 0,08 \text{ m}^2$ lielu laukumu) un ir labā stāvoklī. *Sclerophora pallida* un *Chaenotheca phaeocephala* alejā atzīmēta viena atradne, tomēr arī šo sugu atradnes ir labā stāvoklī un to klātbūtne alejā palielina kopējo sugu daudzveidību alejā.

Balstoties uz iegūto informāciju par īpaši aizsargājamo sugu atradnēm var secināt, ka Vērenes muižas aleja ir nozīmīga no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā konstatēto īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa alejā prioritāri saglabājami šo sugu atradņu koki. Īpaši nozīmīgi alejā saglabāt to īpaši aizsargājamo sugu atradnes kokus, kurām alejā konstatēta tikai viena atradne – *Chaenotheca phaeocephala* un *Sclerophora pallida*.

9. Alejas kultūrvēsture

Vērenes muižas aleja pieder pie Vērenes muižas apstādījumiem un ir stādīta 19. gadsimtā. Konkrēts aleju stādīšanas gads nav zināms, tomēr iespējams, ka alejas stādītas reizē ar Vērenes muižas kungu mājas izbūvi, kas celta 1860. gadā. No 1928. gada ir saglabājusies fotogrāfija, kurā redzama Vērenes muižas aleja (8.attēls).

8.attēls. Vērenes muižas aleja 1928.gadā. Foto no Silvijas Lazdiņas personīgā arhīva.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā sastopamajām īpaši aizsargājamajām sugām, alejas kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams Vērenes muižas aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Ogres novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam. Apstiprināts ar Ogres novada domes 2012. gada 24. maija lēmumu (protokols Nr. 5, 11. §). Pieejams: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/teritorijas_planojums/

Ogres novada attīstības programma 2014. – 2020. gadam. Apstiprināta ar Ogres novada domes 2015. gada 22. janvāra lēmumu (protokols Nr.1, 1. §). Pieejama: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/attistibas_planosana/

Ogres novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013. – 2037. gadam. Apstiprināta ar Ogres novada domes 2013. gada 29. augusta lēmumu (protokols Nr.14, 1. §). Pieejama: http://www.ogresnovads.lv/lat/pasvaldiba/normativie_akti_un_attistibas_planosanas_dokumenti/attistibas_planosana/

Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014 – 2020. Apstiprināta 2015. gada 18. septembrī. Pieejama: <http://www.rpr.gov.lv/pub/index.php?id=51>

Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030. Apstiprināta 2015. gada 18. septembrī. Pieejama: <http://www.rpr.gov.lv/pub/index.php?id=51>

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Vērenes muižas kungu māja. Apraksts fotogrāfijai. Pieejams: <http://www.zudusilatvija.lv/objects/object/17231/>

Vērenes ozolu aleja.

Pieejams: <http://www.letonika.lv/groups/?id=2436952&g=3&r=>

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča

Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.